

## Knygos

### APIE KRISTINĄ RICKEVIČIŪTĘ

2002 m. sausio 2 d. sukako 80 metų, kai gimė Vilniaus universiteto Filosofijos istorijos ir logikos katedros docentė Kristina Rickevičiūtė. Tai buvo ryški, unikali asmenybė universiteto filosofinių katedrų istorijoje. Neatsitiktinai buvę jos kolegos, studentai, draugai ir pažįstami parengė prisiminimų pluoštą ir juos išleido atskira knyga\*. Joje taip pat spausdinami 44 docentės laišakai, atskleidžiantys nepakartojamą jos vidinį pasaulį, mokslinius, kultūrinius interesus, subtilią filosofinę savirefleksiją, gyvenimo džiaugsmą ir kančią. Knygą sudarė Kristinos Rickevičiūtės studijų draugė istorikė Genovaitė Gustaitė ir docentės kolegė Gema Jurkūnaitė, kartu atlikusi ir redaktorės darbą. Šios darbščios moterys surinko medžiagą, pasirūpino gauti lešų leidybai, ir knyga išvydo pasaulį. 2002 m. rugsėjo 19 d. Vilniaus universitete įvyko jos pristatymas, į kurį atėjo gausus šviesų docentės atminimą išsaugojusiųjų būrys.

Renginį pradėjusi Gema Jurkūnaitė pasakė, kad 1999 m. rudenį Kristinos Rickevičiūtės tėviškėje Ukmergėje, Kultūros centre, įvyko vakaras, skirtas kraštietės gyvenimui ir darbams prisiminti. Tada ir kilo idėja parengti knygą. Joje spausdinamus 20 žmonių (K. A. Stoškaus, B. Genzelio, J. Kubiliaus, Vl. Žuko, D. Vailio-

nytės, K. Staševičiaus ir kt.) atsiminimus G. Gustaitė pavadino „dvasiniu antkapiu“. Tokio atminimo įamžinimo Kristina Rickevičiūtė tikrai nusipelno. G. Gustaitė pacitavo savo ilgametės draugės, mėgusios I. Kantą, dėsčiusio jo filosofiją, vertusios Kanto darbus ir rašiusios apie šį filosofą, žodžius: „Pareigos jausmas man visada buvo pats galingiausias ir pats švenčiausias“ (p. 141). Bet šiuo atveju ne Kantas yra svarbiausias, o Kristina Rickevičiūtė, sunkaus gyvenimo kelyje sukūrusi save tokią, kokią žavėdamiesi mini visi, kuriems teko laimė su ja bendrauti.

Kilusi iš darbininkų šeimos, studijavusi istoriją Vilniaus ir Kauno universitetuose, pirmoji po karo įstojo į VU filosofijos aspirantūrą ir prof. V. Sezemano vadovaujama parašiusi bei apgynusi filosofijos disertaciją iš logikos, Kristina Rickevičiūtė iki pat mirties, 1984 m. gegužės 30 d., dirbo Vilniaus universitete. G. Gustaitės liudijimu, žinomas literatūros istorikas Viktoras Alekna ją pavadino „genialia dėstytoja“. Tai akivaizdžiai patvirtina knygoje spausdinami buvusių studentų prisiminimai. Kristina Rickevičiūtė buvo ne tik puiki dėstytoja, mąstytoja, bet ir turėjo nepakartojamą žmoniškumo, bendravimo, nuoširdžios ir įdomios pašnekovės, kultūrinės veiklos organizatorės, ištikimos draugės, pagalbininkės ir užtarėjos talentą. Visus šiuos Kristinos asmenybės bruožus savaip nušviečia aptariamoms knygos autoriai. Renginyje kalbėjęs

\* „... visuomet yra galimybė nenusilenkti ...“ Kristina Rickevičiūtė. Vilniaus un-to leidykla, 2002, 148 p.

filosofas Krescencijus Stoškus pasakė, kad tai buvo nepakeičiama asmenybė – jai išėjus katedroje liko tuštuma, kurios niekas iki šiol neužpildė.

Lietuvos rašytojų sąjungos narys germanistas docentas Alfonsas Tekorius papasakojo, kaip Kristina Rickevičiūtė paskatino jį versti vokiečių filosofų klasikų kūrinius, ir ši veikla tapo viena iš svarbiausių jo gyvenime.

Kristina Rickevičiūtė irgi vertė. Bet labiausiai ji buvo atsidavusi pedagoginei veiklai, kruopčiai rengėsi kiekvienai paskaitai, seminarui, pranešimui, visą gyvenimą gilinosi į neapbrėpiamą filosofijos pasaulį, iš kurio ją ištraukdavo, G. Gustaitės liudijimu, tikrai „svilėsių kvapas“. Daugiausia dėmesio ji skyrė asmenybės vidinės laisvės ugdymui – ir savo, ir studentų. Laiške ištikimiausiai draugei parašė tokius prasmingus žodžius: „kaip aš džiaugiuosi, kad turiu filosofiją – čia taip gilu, kad dugno niekada nepasieksi (ir pagaliau ne man pasiekti). Bet ieškoti galima ir man. O ieškodamas jau, žmogau, esi ne vienas. Tu bendrauji su žmonija, kuri kalbėjo per išmintingiausius savo atstovus“ (p. 106).

Kristina Rickevičiūtė buvo be galo jautri ir dėmesinga, o kartu ir labai tolerantiška patarėja savo jaunesniems kolegoms – filosofijos dėstytojams. Jų vardu, taip pat savo tėvų – Kristinos bendraklasių – vardu kalbėjęs VU Filosofijos katedros vedėjas prof. Evaldas Nekrašas padėkojo knygos sudarytojams ir autoriams už kruopštų darbą rengiant ir leidžiant knygą apie

žmogų, kurio nuoširdumas paliko neišdildomą pėdsaką jį pažinojusiųjų atmintyje.

Negalima apeiti Kristinos Rickevičiūtės santykio su „Problemomis“. Ji buvo viena iš tų iniciatorių, kurios pastangos bei pažintys daug prisidėjo prie to, kad mokslo darbų serija „Filosofija“ būtų perorganizuota į žurnalą „Problemos“. Jau pirmajame numeryje publikuotas turinigas ir įdomus jos straipsnis „I. Kanto požiūris į lietuvių kalbą ir literatūrą“ su Kanto parašytos K. Milkaus žodyno pratarmės „Draugo prirašas“ vertimu. Vėliau pasirodė jos straipsniai apie Sokratą, Hegelį, apie Vilniaus universitete dirbusį lenkų kilmės filosofijos profesorių J. Goluchovskį. „Problemų“ 33 numeryje (1985 m.) išspausdinta J. Tumelio sudaryta išsami Kristinos Rickevičiūtės bibliografija. Minint filosofijos istorikės septyniasdešimtmetį, „Problemose“ (Nr. 49) buvo publikuoti jos laišakai, kuriuos spaudai parengė jų adresatė G. Gustaitė, taip pat laiško forma parašiusi įtaigų savo tekstą. Publikacijai pavadinti buvo pasirinkti žodžiai iš Kristinos Rickevičiūtės laiško. Jie išreiškia principinę jos nuostatą lemto gyventi istorinio laikotarpio atžvilgiu. Šie prasmingi žodžiai tapo ir aptariamoms knygos pavadinimu. Ši knyga – tai labai autentiškas įvairiopo turinio dokumentas, sukrečiantisskaitytoją faktų, detalių ir laiko realijų tikrumu, žmogaus gyvenimo giliu apmąstymu, jausmų nuoširdumu. Tai irgi vaisius šviesos, skleistos Žmogaus, apie kurį rašoma.

*Česlovas Kalenda*